

Geen Zee te Hoog – Omgaan met zeespiegelstijging in de dijkzone van de Westerschelde

Dr. ir. T. Terpstra

t.terpstra@hz.nl

Geen Zee te Hoog is een praktijkgericht onderzoeksproject. HZ University of Applied Sciences (penvoerder), Wageningen University en NIOZ doen gezamenlijk onderzoek naar de mogelijkheden van waterkerende landschappen langs de Westerschelde, als strategie om in de toekomst om te kunnen gaan met een zeespiegelstijging van 1 en 2 meter Nederlandse (in lijn met het Kennisprogramma Zeespiegelstijging). Het onderzoek omvat modellering van overstromingsrisico's, landschapsontwerp en draagvlakonderzoek. Waterkerende landschappen worden hierbij gezien als brede waterkerende zones die zich zowel buitendijks als binnendijks kunnen uitstrekken. De toepassing van Nature-based Solution en Building with Nature principes staan hierin centraal. Het onderzoek is georganiseerd in Living Labs, waarin diverse belanghebbenden deelnemen aan een co-creatief proces. Het co-creatieve proces resulteert in landschappelijke uitwerkingen van waterkerende landschappen, dat aansluit bij de identiteit van het gebied en waarin dijkversterkingsopgave wordt gecombineerd met andere binnendijkse en buitendijkse gebiedsopgaven. Momenteel zijn er twee living labs, namelijk de 'Zak van Zuid-Beveland' en het dijktraject 'Ritthem'.

Zeespiegelstijging leidt op twee manieren tot een toename van de overstromingsrisico's. Ten eerste, doordat de zeespiegel stijgt, nemen de hydraulische belastingen op de waterkeringen toe. Dit vertaalt zich een hogere kans op overstromingen. Dijken moeten, om aan de wettelijke normen te blijven voldoen, worden verhoogd en versterkt. Ten tweede, doordat de zeespiegel stijgt, nemen de overstromingsgevolgen tevens toe. Omdat in Nederland de waterveiligheidsnormen van de keringen zijn gebaseerd op overstromingsgevolgen, dienen de normen in de toekomst mogelijk te worden aangescherpt. Het eerste mechanisme (grotere hydraulische belastingen) wordt meegenomen bij dijkversterking, maar het tweede mechanisme niet. Geen zee te Hoog onderzoekt onder meer of een toename in overstromingsgevolgen kan leiden tot strengere normen, en daarmee tot een mogelijke extra opgave voor dijkversterking.

Waterkerende landschappen maakt gebruik van Nature-based Solutions, met name via de mogelijkheden om voorlanden (buitendijks) en wisselpolders (binnendijks) te creëren. Deze twee oplossingsrichtingen kunnen gezien worden als 'landspiegelstijging' en vormen daarmee een tegenhanger voor 'zeespiegelstijging'. Landspiegelstijging vindt plaats door langzame sedimentatie, waardoor voorlanden en wisselpolders kunnen meegroeien met de zeespiegel. En waar zeespiegelstijging leidt tot een toename van de overstromingskans en -gevolgen, leidt landspiegelstijging tot een afname van beide. Voorlanden en wisselpolders kunnen daarmee in de toekomst een effectieve strategie om te kunnen omgaan met zeespiegelstijging.

Dijkversterking (traditioneel of met nieuwe concepten) zal in de toekomst meer ruimte vereisen. Er is echter maatschappelijke weerstand tegen wisselpolders. Wisselpolders worden vaak geassocieerd met 'ontpolderen' en het opgeven van land voor water. Dit druist in tegen de identiteit van de strijd tegen het water. Recente ontwikkelingen laten echter zien dat actoren bereid zijn over wisselpolders na te denken, omdat hiermee ook de veiligheid wordt gediend. We zien deze positieve grondhouding in de living labs, en dit debat heeft inmiddels ook in de politieke arena opnieuw post gevat. De deur lijkt

momenteel op een kier te staan. Met ons onderzoek streven we naar een constructieve bijdrage aan de maatschappelijke dialoog via debatavonden, symposia en gesprekken.

